

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z historii, wynikające z realizacji podstawy programowej oraz realizowanego programu nauczania – Wczoraj i dziś dla klasy 5 szkoły podstawowej;

ŚRÓDROCZNĄ OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ otrzymuje uczeń, który: nie opanował wiadomości i umiejętności omawianych na lekcjach historii w klasie 5 w pierwszym okresie, brak postępu w nauce.

ROCZNĄ OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ otrzymuje uczeń, który: otrzymał śródroczną ocenę niedostateczną lub dopuszczającą, a w drugim okresie nauki wykazuje rażący brak wiedzy i umiejętności z zakresu treści i wymagań oraz umiejętności omawianych na lekcjach historii i zawartych w podstawie programowej a brak postępu w nauce stanowi bardzo poważny problem i uniemożliwia skuteczną realizację treści programowych w klasie programowo wyższej.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z historii, wynikające z realizacji podstawy programowej oraz realizowanego programu nauczania – Wczoraj i dziś dla klasy 5 szkoły podstawowej.

ŚRÓDROCZNĄ OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ otrzymuje uczeń, który opanował podstawowe wiadomości z zakresu tematów omawianych na historii w pierwszym półroczu i wykazuje postęp w nauce:

Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak, cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks, piramida, faraon, Tora, Żydzi, Dekalog, pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne*
- opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym, wygląd piramid
- potrafi wyjaśnić: jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka, zasadę oko za oko, ząb za ząb
- wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Egipt oraz Nil
- wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów
- porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego

Rozdział 2. Starożytna Grecja

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *demokracja, zgromadzenie ludowe, danina, sojusz, mity, heros, amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion, imperium*
- przy pomocy nauczyciela opisuje: wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten, rolę sportu w codziennym życiu, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów
- przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich
- uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”
- określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia

Rozdział 3. Starożytny Rzym

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *dyktator, cesarz, prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów, amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy, : łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks, : apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament*
- wskazuje na mapie: Rzym
- przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty
- przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu

- omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków

ROCZNĄ OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ: otrzymuje uczeń, który: otrzymał śródroczną ocenę niedostateczną lub dopuszczającą, lecz w drugim okresie nauki wykazuje postęp w nauce i spełnia poniższe wymagania na ocenę dopuszczającą w drugim półroczu

Rozdział 4. Początki średniowiecza

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *ikona, freski, mozaika, oaza, islam, Allah, Koran, meczet, dynastia, cesarstwo, możnowładca, prawosławie, ekskomunika*
- przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem
- przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”

Rozdział 5. Społeczeństwo średniowiecza

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *senior, wasal, hołd lenny, przywilej, rycerz, herb, kopia, ostrogi, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona, zakon, klasztor, uniwersytet, katedra, witraże, miniatura*
- opisuje uzbrojenie rycerzy
- przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna, czym zajmowali się kopiści
- porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi
- przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację, zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce
- wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej

Rozdział 6. Polska pierwszych Piastów

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *wielka wędrówka ludów, plemię, książę, dynastia, arcybiskupstwo, koronacja, insygnia królewskie, senior i juniorzy, zasada senioratu*
- przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie
- przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”
- przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego
- przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”
- posługuje się terminami: *gród, podgrodzie, danina, posługi*
- przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu
- opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania

Rozdział 7. Polska w XIII–XV wieku

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *rozbiecie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, starosta, Szczurbić uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska, unia personalna, wojska zaciężne, żołąd, szlachta, sejm walny, izba poselska, senat;*
- przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza
- przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”
- wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: *zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną*
- przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę
- opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim

ŚRÓDROCZNĄ OCENĘ DOSTATECZNĄ otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje

- poprawnie posługuje się terminami: *pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza, cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki, faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag, judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński*
- przedstawia, skąd wywodzą się praludzie
- opisuje życie ludzi pierwotnych oraz charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza
- wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka, różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka, związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią
- samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii, egipskiej
- omawia przyczyny wynalezienia pisma

Rozdział 2. Starożytna Grecja

- poprawnie posługuje się terminami: *Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora, danina, sojusz, hoplita, falanga, Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski*,
- wskazuje na mapie: Grecję, Ateny, Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie, Spartę, górę Olimp, Troję
- wyjaśnia znaczenie terminu *demokracja* i charakteryzuje demokrację ateńską
- wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas, Homer
- przedstawia wierzenia starożytnych Greków
- wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji
- opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych
- opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)

Rozdział 3. Starożytny Rzym

- poprawnie posługuje się terminami: *Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz, prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów, bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki, kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana, Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański*
- wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński, Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol, Palestynę, Jerozolimę, Mediolan,
- omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta, etapy powstawania Imperium Rzymskiego
- wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego, najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały
- charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego
- wyjaśnia powiedzenie: *Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu*

ROCZNĄ OCENĘ DOSTATECZNĄ: otrzymuje uczeń, który: wykazuje postęp w nauce i spełnia poniższe wymagania na ocenę dostateczną w drugim półroczu

Rozdział 4. Początki średniowiecza

- poprawnie posługuje się terminami: *Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika, oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar*,

dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski, Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka, dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat

- wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego, Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności
- wyjaśnia znaczenie wyrażenia *bizantyjski przepych*, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem, konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie
- omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów
- przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV

Rozdział 5. Społeczeństwo średniowiecza

- poprawnie posługuje się terminami: *feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłop, szlachta, mieszczaństwo, rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi, gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona, zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet, : biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał*
- przedstawia, jak wyglądał hołd lenny
- wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym, ideał rycerza średniowiecznego, główne zajęcia mieszkańców miast oraz życie i obowiązki ludności wiejskiej, stan duchowny w średniowieczu, opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym
- wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem i opisuje uzbrojenie rycerskie, czym była i jakie zadania spełniała *biblia pauperum*
- opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta

Rozdział 6. Polska pierwszych Piastów

- poprawnie posługuje się terminami: *kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie, książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex, relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja, insygnia królewskie, testament, zasada senioratu, senior i juniorzy, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna*
- przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich
- charakteryzuje wierzenia Słowian, grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim
- wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich, Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I, granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite, państwo Bolesława Krzywoustego, ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela
- wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski
- opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy, misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów, postać Bolesława Krzywoustego
- zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r., 1000 r., 1025 r., 1076 r., 1138 r.
- omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III, wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”, omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława

Rozdział 7. Polska w XIII–XV wieku

- poprawnie posługuje się terminami: rozbięcie *dzielnicowe*, *dzielnica senioralna*, *Tatarzy*, *osadnictwo*, *kolonizacja*, *trójpółówka*, *starosta*, *Szczerbiec*, *uniwersytet*, *Orle Gniazda*, *Akademia Krakowska Andegawenowie*, *unia personalna*, *sobór*, *Wielkie Księstwo Litewskie*, *Jagiellonowie* *Związek Pruski*, *wojna trzynastoletnia*, *Prusy Królewskie*, *Prusy Zakonne*, *wojska zaciężne*, *żołd* *monarchia patrymonialna*, *monarchia stanowa*, *przywileje*, *szlachta*, *pańszczyzna*, *konstytucja sejmowa*, *sejm walny*, *izba poselska*, *senat*
- charakteryzuje państwo polskie podczas rozbięcia dzielnicowego
- wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbięcia dzielnicowego, granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków, granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę, granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń
- omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego, Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka, Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły,
- zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r., 1333 r., 1343 r., 1364 r., 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r., 1454 r., 1466 r., 1374 r., 1505 r.
- wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej
- opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem
- omawia dokonania Kazimierza Jagiellończyka
- przedstawia sejm walny oraz jego skład

ŚRÓDROCZNĄ OCENĘ DOBRĄ otrzymuje uczeń, który:

Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje

- porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym, opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji, wierzenia Egiptu oraz Izraela
- wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna, znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym, rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej
- przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza, strukturę społeczną Egiptu
- charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii, judaizm
- podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan
- wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń
- przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły
- wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości
- charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty, wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify

Rozdział 2. Starożytna Grecja

- wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis), kim był Perykles, kto posiadał prawa polityczne w Atenach, przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles, charakter kultury hellenistycznej
- wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę
- zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e., 776 r. p.n.e., 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.
- charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali
- omawia różne mity greckie i przedstawia treść *Iliady* i *Odysei*

- wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: *koń trojański*
- opisuje charakter i cele antycznego teatru
- przedstawia dokonania nauki greckiej, skutki podbojów Aleksandra
- objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli
- posługuje się terminami: *falanga macedońska*, *kultura hellenistyczna*

Rozdział 3. Starożytny Rzym

- charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy
- przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich i opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami
- opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie, okoliczności upadku cesarstwa zachodniego, jakie funkcje pełniło Forum Romanum
- zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e., 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e., 33 r. n.e., 313 r. n.e.
- zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego
- wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem, rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa, znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa
- wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw
- uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów
- omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej, dokonania Wergiliusza i Horacego

ROCZNĄ OCENĘ DOBRĄ otrzymuje uczeń, który otrzymał śródroczną ocenę co najmniej dostateczną i w drugim okresie nauki wykazuje postęp w nauce i spełnia poniższe wymagania na ocenę dobrą w drugim półroczu.

Rozdział 4. Początki średniowiecza

- wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego
- charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce, dokonania Justyniana I Wielkiego
- podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego

zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r., 622 r., 800 r., 962 r., 1054 r., 1077 r., 1122 r.

- zna postać Justyniana I Wielkiego, Mahometa
- omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu, Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I
-
- charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu, rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego
- wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów, przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej, czym są religie, a czym wyznania religijne
- przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI, postanowienia konkordatu w Wormacji

Rozdział 5. Społeczeństwo średniowiecza

- omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym
- opisuje zależność między seniorem a wasalem, życie codzienne rycerstwa, ceremonię pasowania na rycerza
- przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego, organy samorządu miejskiego, najważniejsze zakony średniowieczne, dokonania świętego Franciszka z Asyżu

- wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi, na czym polegała trójpolówka, określenie *benedyktyńska praca*
- charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan, średniowieczne szkolnictwo, styl romański, styl gotycki
- porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne

Rozdział 6. Polska pierwszych Piastów

- przedstawia najstarsze państwa słowiańskie, okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I, przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie, skutki kryzysu państwa polskiego, charakter drużyny książęcej
- wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim
- wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody, skutki chrztu Mieszka I, powinności ludności względem władcy
- opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami, wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami, sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego
- ocenia postawę Bezpryma
- charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego
- omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego

Rozdział 7. Polska w XIII–XV wieku

- opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia– opisuje kolonizację na ziemiach polskich opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami, przebieg wojny trzynastoletniej
- omawia skutki rozbicia dzielnicowego
- przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II, działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju, przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu, okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę, postanowienia pokoju w Toruniu, postanowienia II pokoju toruńskiego, najważniejsze przywileje szlacheckie
- charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa, zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce, znaczenie konstytucji *Nihil novi*
- wymienia postanowienia unii w Krewie

ŚRÓDROCZNĄ OCENĘ BARDZO DOBRĄ otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:

Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje

- wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia, wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem, szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty
- wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej, różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa, powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe, genezę współczesnego pisma polskiego, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego
- opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy

Rozdział 2. Starożytna Grecja

- wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną
- opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy, wybrane miejsca kultu starożytnych Greków
- wyjaśnia genezę biegów maratońskich
- omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków, znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej, przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej
- przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich
- porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi, ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej
- charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego

Rozdział 3. Starożytny Rzym

- omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej
- porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej
- wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium
- wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: *chleba i igrzysk!*, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa, związki między judaizmem a chrześcijaństwem
- opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie

ROCZNĄ OCENĘ BARDZO DOBRĄ: otrzymuje uczeń, który: otrzymał śródroczną ocenę co najmniej dobrą, lecz w drugim okresie nauki wykazuje postęp w nauce i spełnia poniższe wymagania na ocenę bardzo dobrą w drugim półroczu

Rozdział 4. Początki średniowiecza

- wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej, na czym polegał spór o inwestyturę
- uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką
- wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem
- podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków
- tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy
- omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym

Rozdział 5. Społeczeństwo średniowiecza

- wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapituła
- przedstawia historię najśłynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa, przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego
- opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce
- znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości
- porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze, styl gotycki i romański

Rozdział 6. Polska pierwszych Piastów

- podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych
- wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański, znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim
- uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski
- opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski, sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego

- wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem, zasadę senioratu, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron, czym się różni wojownik drużyny od rycerza

Rozdział 7. Polska w XIII–XV wieku

- przedstawia historię zakonu krzyżackiego, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce
- wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej, znaczenie uczty u Wierzyńki, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego, jaka jest geneza nazw obu izb sejmiku walnego: izby poselskiej oraz senatu
- charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji
- wymienia cele namalowania obrazu *Bitwa pod Grunwaldem*
- omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu *Bitwa pod Grunwaldem*
- porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego
- uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki
- tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową

ŚRÓDROCZNĄ OCENĘ CELUJĄCĄ otrzymuje uczeń, który: spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje

- wyjaśnia pojęcie ewolucji
- charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka, najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel
- porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach
- przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii
- wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii
- opisuje etapy pochówku faraonów
- wyjaśnia terminy: *synagoga*, *rabin*
- podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce, przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycję do pisma greckiego oraz do łaciny
- opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse’a, język migowy)

Rozdział 2. Starożytna Grecja

- wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego, nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): *objęcia Morfeusza*, *stajnia Augiasza*, *syzyfowa praca*, *męki Tantala*, *nić Ariadny*
- opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidas, archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi
- charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym
- przybliża postać i dokonania Archimedes
- podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę

Rozdział 3. Starożytny Rzym

- wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu *republika* przez Rzymian i współcześnie

- przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski, postać Hannibala i wojny punickie
- pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie
- przybliża postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera
- przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności, dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)
- opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie
- ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź

ROZCZNA CELUJĄCĄ OCENĘ :otrzymuje uczeń, który: otrzymał śródroczną ocenę bardzo dobrą lub ą, lecz w drugim okresie nauki wykazuje postęp w nauce i spełnia poniższe wymagania na ocenę celującą w drugim półroczu

Rozdział 4. Początki średniowiecza

- wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie, skąd pochodzi polskie słowo „król”
- opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów
- ocenia potrzebę tolerancji religijnej
- wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem
- przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego

Rozdział 5. Społeczeństwo średniowiecza

- wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie
- przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu, historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie
- znajduje i przedstawia informacje: o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku, o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju
- opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia

Rozdział 6. Polska pierwszych Piastów

• wymienia pozostałości bytowania ludów przedślawiańskich na ziemiach polskich
przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim,

- przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich
- omawia dokument *Dagome iudex* i jego wartość jako źródła historycznego
- wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego, przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych
- wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego
- ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego, szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu

Rozdział 7. Polska w XIII–XV wieku

- przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego, wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju, cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgry, wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów, jakie warunki powinno spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło historyczne, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo

- uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj
- omawia inne dzieło Jana Matejki
- ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niosło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę

Nauczyciel prowadzący: mgr Beata Król